

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2013. gada 14. novembrī*

Patvērums — Eiropas Savienības Pamattiesību harta — 4. pants — Regula (EK) Nr. 343/2003 — 3. panta 1. un 2. punkts — Tās dalībvalsts noteikšana, kura ir atbildīga par patvēruma pieteikuma, ko kādā no dalībvalstīm ir iesniedzis trešās valsts pilsonis, izskatīšanu — 6.—12. pants — Atbildīgās dalībvalsts noteikšanas kritēriji — 13. pants — Visu pārējo gadījumu klauzula

Lieta C-4/11

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Hessischer Verwaltungsgerichtshof* (Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2010. gada 22. decembrī un kas Tiesā reģistrēts 2011. gada 5. janvārī, tiesvedībā

Bundesrepublik Deutschland

pret

Kaveh Puid.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], priekšsēdētāja vietnieks K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], palātu priekšsēdētāji R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*], L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*] (referents) un M. Safjans [*M. Safjan*], tiesneši J. Malenovskis [*J. Malenovský*], E. Levits, A. O'Kifs [*A. Ó Caoimh*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], D. Švābi [*D. Šváby*], M. Bergere [*M. Berger*] un A. Prehala [*A. Prechal*],

ģenerālvokāts N. Jēskinens [*N. Jääskinen*],

sekretārs K. Malaceks [*K. Malacek*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2013. gada 22. janvāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Vācijas valdības vārdā – *N. Graf Vitzthum*, pārstāvis,
- *K. Puid* vārdā – *U. Schlung-Muntau*, *Rechtsanwältin*,
- Beļģijas valdības vārdā – *T. Materne*, pārstāvis,
- Īrijas vārdā – *D. O'Hagan*, pārstāvis, kuram palīdz *D. Conlan Smyth*, *barrister*,

* Tiesvedības valoda – vācu.

- Grieķijas valdības vārdā – *A. Samoni-Rantou, M. Michelogiannaki, T. Papadopoulou, F. Dedousi* un *G. Papagianni*, pārstāves,
  - Francijas valdības vārdā – *G. de Bergues* un *B. Beaupère-Manokha*, pārstāvji,
  - Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *L. D’Ascia, avvocato dello Stato*,
  - Polijas valdības vārdā – *M. Szpunar*, pārstāvis,
  - Apvienotās Karalistes valdības vārdā – *C. Murrell*, pārstāve,
  - Šveices valdības vārdā – *O. Kjelsen*, pārstāvis,
  - Eiropas Komisijas vārdā – *M. Condou-Durande* un *W. Bogensberger*, pārstāvji,
- noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2013. gada 18. aprīļa tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 2003. gada 18. februāra Regulas (EK) Nr. 343/2003, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts pilsoņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (OV L 50, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Regula”), 3. panta 2. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Bundesrepublik Deutschland* [Vācijas Federatīvo Republiku], kuru pārstāv *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Federālā migrācijas un bēgļu pārvalde; turpmāk tekstā – “*Bundesamt*”), un Irānas pilsoni *K. Puid* par *Bundesamt* lēmumu atzīt par nepieņemamu viņa patvēruma pieteikumu un noteikt pienākumu viņu pārsūtīt uz Grieķiju.

Atbilstošās tiesību normas

- 3 Regulas 3. panta 1. un 2. punkts ir izteikti šādi:

“1. Dalībvalstis izskata visus patvēruma pieteikumus, ko kādai no šīm valstīm pie robežas vai to teritorijā iesniedz trešo valstu pilsoņi. Pieteikumu izskata viena dalībvalsts, kas saskaņā ar III nodaļā izklāstītajiem kritērijiem ir noteikta par atbildīgo.

2. Atkāpjoties no 1. punkta, katra dalībvalsts var izskatīt patvēruma pieteikumu, ko tai iesniedzis trešās valsts pilsonis, pat ja saskaņā ar šajā regulā noteiktajiem kritērijiem šāda izskatīšana nav attiecīgās dalībvalsts pienākums. Tādā gadījumā minētā dalībvalsts kļūst par atbildīgo dalībvalsti šās regulas nozīmē un uzņemas ar šo atbildību saistītos pienākumus. [..]”
- 4 Regulas 5. panta 1. punkts ir izteikts šādā redakcijā:

“Kritērijus atbildīgās dalībvalsts noteikšanai piemēro tādā kārtībā, kādā tie izklāstīti [III] nodaļā.”
- 5 Lai noteiktu atbildīgo dalībvalsti Regulas 3. panta 1. punkta izpratnē, tās III nodaļā ir noteikts objektīvu un hierarhisku kritēriju saraksts.

- 6 Regulas 6. pantā ir norādīts, kura dalībvalsts ir atbildīga par tāda patvēruma pieteikuma izskatīšanu, ko ir iesniedzis nepilngadīgais bez pavadības.
- 7 Regulas 7. un 8. pants tiek piemērots attiecībā uz patvēruma meklētājiem, kuriem ir kāds ģimenes loceklis, kam ir atļauts uzturēties dalībvalstī kā bēglim vai arī kas ir iesniedzis patvēruma pieteikumu, par kuru šajā dalībvalstī vēl nav pieņemts pirmais lēmums pēc būtības.
- 8 Regulas 9. pants attiecas uz patvēruma meklētājiem, kam ir uzturēšanās atļauja vai vīza, kuras ir derīgas vai kuru derīguma termiņš ir beidzies.
- 9 Regulas 10. panta 1. punktā ir izvirzīts šāds kritērijs:
“Ja [...] konstatē, ka patvēruma meklētājs nelikumīgi šķērsojis dalībvalsts sauszemes, jūras vai gaisa robežu, ieceļojot šajā dalībvalstī no trešās valsts, tad par patvēruma pieteikuma izskatīšanu ir atbildīga dalībvalsts, kurā patvēruma meklētājs šādā veidā ieceļojis. [...]”
- 10 Regulas 11. pantā ietvertais kritērijs ar zināmiem nosacījumiem var tikt piemērots, kad patvēruma meklētājs ir ieceļojis tādas dalībvalsts teritorijā, kurā viņš ir atbrīvots no vīzu prasības.
- 11 Regulas 12. pants attiecas uz patvēruma pieteikumiem, kas ir iesniegti dalībvalsts lidostas starptautiskajā tranzīta zonā.
- 12 Regulas 13. pantā ir paredzēts, ka, ja, pamatojoties uz uzskaitītajiem kritērijiem atbilstoši to hierarhijai, nevienam dalībvalstī nav iespējams izraudzīties, tad automātiski tiek pieņemts, ka par patvēruma pieteikuma izskatīšanu ir atbildīga dalībvalsts, kurai pirmajai ir iesniegts patvēruma pieteikums.

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

- 13 1979. gadā dzimušais *K. Puid* Grieķijā ieradās 2007. gada 20. oktobrī ar viltotiem personu apliecinošiem dokumentiem, izmantojot lidmašīnas reisu no Teherānas (Irāna) uz Atēnām (Grieķija). Pēc četrām dienām ilgā uzturēšanās Grieķijā viņš devās tālāk uz Frankfurti pie Mainas (Vācija), kur iesniedza patvēruma pieteikumu.
- 14 Tika izdots rīkojums par viņa aizturēšanu līdz 2008. gada 25. janvārim, lai nodrošinātu viņa nosūtīšanu atpakaļ. Tad viņš iesniedza pieteikumu par pagaidu noregulējumu *Verwaltungsgericht Frankfurt am Main* [Frankfurtes pie Mainas Administratīvajā tiesā], tostarp lūdzot it īpaši izdot rīkojumu, ar kuru *Bundesrepublik Deutschland* tiktu noteikts pienākums uzņemt atbildību par viņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu atbilstoši Regulas 3. panta 2. punktam. Minētā tiesa izdeva rīkojumu par to, ka *K. Puid* nedrīkst tikt pārsūtīts uz Grieķiju līdz 2008. gada 16. janvārim.
- 15 2007. gada 14. decembrī *Bundesamt* atzina viņa patvēruma pieteikumu par nepieņemamu un izdeva rīkojumu par viņa pārsūtīšanu uz Grieķiju. Proti, tā uzskatīja, ka dalībvalsts, kura ir atbildīga par šī pieteikuma izskatīšanu, ir Grieķijas Republika, un nesaskatīja nevienu iemeslu, kas varētu likt *Bundesrepublik Deutschland* piemērot Regulas 3. panta 2. punktu. 2008. gada 23. janvārī *K. Puid* tika pārsūtīts uz Grieķiju.
- 16 Tomēr starplaikā, 2007. gada 25. decembrī, *K. Puid* iesniedza *Verwaltungsgericht Frankfurt am Main* pieteikumu, ar kuru lūdza atcelt šo *Bundesamt* lēmumu un noteikt *Bundesrepublik Deutschland* pienākumu uzņemt atbildību par viņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu.

- 17 Ar 2009. gada 8. jūlija spriedumu *Verwaltungsgericht Frankfurt am Main* atcēla *Bundesamt* lēmumu un secināja, ka izraidīšanas rīkojuma izpilde ir bijusi prettiesiska. Šis nolēmums tika pamatots ar to, ka *Bundesrepublik Deutschland* ir pienākums izmantot ar Regulas 3. panta 2. punktu piešķirtās pašizskatīšanas tiesības, ņemot vērā it īpaši patvēruma meklētāju uzņemšanas un patvēruma pieteikumu izskatīšanas apstākļus Grieķijā.
- 18 *Bundesrepublik Deutschland*, kuru pārstāv *Bundesamt*, par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Hessischer Verwaltungsgerichtshof* [Hesenes Augstākajā administratīvajā tiesā].
- 19 Šajos apstākļos *Hessischer Verwaltungsgerichtshof* ar 2010. gada 22. decembra lēmumu nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai četrus prejudiciālus jautājumus, lai noskaidrotu Regulas 3. panta 2. punkta piemērojamību, ja situācijā, kas valda dalībvalstī, kura saskaņā ar III nodaļā izklāstītajiem kritērijiem ir noteikta par atbildīgu izskatīt patvēruma pieteikumu, ir apdraudētas attiecīgā patvēruma meklētāja pamattiesības.
- 20 2011. gada 20. janvārī *Bundesamt* piekrita izskatīt *K. Puid* patvēruma pieteikumu, pamatojoties uz Regulas 3. panta 2. punktu. Pēc tam ar 2011. gada 18. maija lēmumu tā viņam piešķīra bēgļa statusu.
- 21 *Hessischer Verwaltungsgerichtshof* tomēr uzskata, ka lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu nav zudis priekšmets, jo *K. Puid* var pamatot leģitīmas intereses esamību, lai tiktu konstatēts 2007. gada 14. decembra lēmuma prettiesiskums nolūkā panākt, ka tiek izskatīta prasība par zaudējumu atlīdzību saistībā ar viņam piemēroto aizturēšanu.
- 22 2011. gada 21. decembra vēstulē Tiesas kanceleja nosūtīja iesniedzējtiesai 2011. gada 21. decembra spriedumu apvienotajās lietās C-411/10 un C-493/10 *N. S. u.c.* (Krājums, I-13905. lpp.), aicinot to norādīt, vai, ņemot vērā šo spriedumu, tā vēl arvien vēlas uzturēt spēkā savu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.
- 23 Ar 2012. gada 1. jūnija lēmumu, kas Tiesā tika reģistrēts 2012. gada 8. jūnijā, *Hessischer Verwaltungsgerichtshof* atsauc savus pirmos trīs jautājumus, uzskatīdama, ka tie ir tikuši pietiekami atbildēti iepriekš minētajā spriedumā apvienotajās lietās *N. S. u.c.* Tomēr iesniedzējtiesa uzskata, ka, lai precizētu šī sprieduma attiecināmību uz iespēju pieteikuma iesniedzējam tiesā atsaukties uz dalībvalsts, kurā viņš atrodas, pienākumu izskatīt viņa patvēruma pieteikumu, ir jāuztur spēkā šis jautājums:
- “Vai no [...] dalībvalsts pienākuma izmantot Regulas [...] 3. panta 2. punkta pirmajā teikumā paredzētās tiesības izriet patvēruma meklētāja īstenojamas subjektīvas tiesības prasīt, lai šī [...] dalībvalsts uzņemtos atbildību?”

Par prejudiciālo jautājumu

- 24 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa pēc būtības vaicā, vai patvēruma meklētājs var valsts tiesā atsaukties uz tās dalībvalsts, kurā viņš ir iesniedzis patvēruma pieteikumu, pienākumu izskatīt šo pieteikumu, pamatojoties uz Regulas 3. panta 2. punktu, kad situācijā, kas valda dalībvalstī, kura saskaņā ar Regulas III nodaļā izklāstītajiem kritērijiem ir noteikta par atbildīgu izskatīt minēto pieteikumu, ir apdraudētas minētā pieteikuma iesniedzēja pamattiesības.
- 25 Vispirms ir jākonstatē, ka no iesniedzējtiesas 2010. gada 22. decembrī un 2012. gada 1. jūnijā pieņemtajiem lēmumiem izriet, ka šis jautājums pamatojas uz premisu, saskaņā ar kuru tādā situācijā kā tā, uz ko attiecas pamatlīta, dalībvalstij, kurā patvēruma meklētājs ir iesniedzis savu pieteikumu, ir pienākums īstenot pašizskatīšanas tiesības, kas tai ir piešķirtas ar Regulas 3. panta 2. punktu.
- 26 Tomēr šī tiesību norma nepamatojas uz šādu premisu.

- 27 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Regulas 3. panta 1. punktā ir paredzēts, ka patvēruma pieteikumu izskata tikai viena dalībvalsts, proti, tā, kura saskaņā ar Regulas III nodaļā izklāstītajiem kritērijiem ir noteikta par atbildīgo.
- 28 Taču Regulas 3. panta 2. punktā ir paredzēts, ka, atkāpjoties no minētā panta 1. punkta, katra dalībvalsts var izskatīt patvēruma pieteikumu, ko tai ir iesniedzis trešās valsts pilsonis, pat ja saskaņā ar šajā regulā noteiktajiem kritērijiem šāda izskatīšana nav attiecīgās dalībvalsts pienākums.
- 29 Kaut gan Tiesa iepriekš minētā sprieduma apvienotajās lietās *N. S. u.c. 107.* punktā atgādināja, ka tādā kontekstā kā tas, uz kuru attiecas spriedums šajā lietā, dalībvalstij, kura veic atbildīgās dalībvalsts noteikšanu, ir Regulas 3. panta 2. punktā minētās tiesības izskatīt pieteikumu pašai, tas nenozīmē, ka tā secināja, ka šai valstij ir attiecīgs pienākums.
- 30 Turpretim ir svarīgi uzvērt, ka Tiesa ir atzinusi, ka dalībvalstīm ir pienākums nepārsūtīt patvēruma meklētāju uz dalībvalsti, kura saskaņā ar Regulas III nodaļā izklāstītajiem kritērijiem ir noteikta par atbildīgo, gadījumos, kad tās nevar nezināt, ka sistemātiski trūkumi patvēruma piešķiršanas procesā un patvēruma meklētāju uzņemšanas apstākļos šajā dalībvalstī rada nopietnus un neapstrīdamus iemeslus uzskatīt, ka patvēruma meklētājam radīsies reāls risks tikt pakļautam necilvēciskai vai pazemojošai attieksmei Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 4. panta izpratnē (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *N. S. u.c., 94. un 106. punkts*).
- 31 Iesniedzējtiesas ziņā ir noskaidrot, vai šādi sistemātiski trūkumi pastāvēja brīdī, kad tika izpildīts lēmums pārsūtīt *K. Puid* uz Grieķiju.
- 32 Saistībā ar to, vai dalībvalstij, kas nevar pārsūtīt patvēruma meklētāju uz dalībvalsti, kura sākotnēji atbilstoši Regulai tika noteikta par atbildīgo, ir pienākums pašai izskatīt pieteikumu, ir jāatgādina, ka Regulas III nodaļā ir minēts noteikts kritēriju skaits un ka saskaņā ar Regulas 5. panta 1. punktu šie kritēriji ir piemērojami minētajā nodaļā norādītajā kārtībā (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *N. S. u.c., 95. punkts*).
- 33 Līdz ar to, kā Tiesa jau ir atzinusi, neiespējamības dēļ pārsūtīt pieteikuma iesniedzēju uz dalībvalsti, kura saskaņā ar Regulas III nodaļā izklāstītajiem kritērijiem sākotnēji ir tikusi noteikta par atbildīgo, dalībvalstij, kurai būtu jāveic šī pārsūtīšana, saglabājot Regulas 3. panta 2. punktā minētās tiesības pašai izskatīt pieteikumu, ir pienākums turpināt minētās nodaļas kritēriju pārbaudi, lai noskaidrotu, vai kāds no šiem kritērijiem ļauj noteikt citu dalībvalsti par atbildīgu izskatīt patvēruma pieteikumu (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *N. S. u.c., 96. un 107. punkts*).
- 34 Ja tas tā nav, tad atbilstoši Regulas 13. pantam par šo izskatīšanu ir atbildīga dalībvalsts, kurai pirmajai ir ticis iesniegts pieteikums (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *N. S. u.c., 97. punkts*).
- 35 Tomēr ir svarīgi, lai dalībvalsts, kurā atrodas patvēruma meklētājs, nodrošinātu, ka situācija, kurā tiek pārkāptas šī patvēruma meklētāja pamattiesības, netiktu pasliktināta, veicot nesaprātīgi ilgu atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procesu. Vajadzības gadījumā tās pienākums ir pašai izskatīt pieteikumu Regulas 3. panta 2. punktā paredzētajā kārtībā (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *N. S. u.c., 98. un 108. punkts*).
- 36 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka, gadījumos, kad dalībvalstis nevar nezināt, ka sistemātiski trūkumi patvēruma piešķiršanas procesā un patvēruma meklētāju uzņemšanas apstākļos dalībvalstī, kura saskaņā ar Regulas III nodaļā izklāstītajiem kritērijiem sākotnēji ir tikusi noteikta par atbildīgo, rada nopietnus un neapstrīdamus iemeslus uzskatīt, ka patvēruma meklētājam radīsies reāls risks tikt pakļautam necilvēciskai vai pazemojošai attieksmei Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 4. panta izpratnē – kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai –, dalībvalstij, kura veic atbildīgās dalībvalsts noteikšanu, ir pienākums nepārsūtīt patvēruma meklētāju uz dalībvalsti, kura

sākotnēji ir tikusi noteikta par atbildīgo, un, saglabājot tiesības pašai izskatīt pieteikumu, turpināt minētās nodaļas kritēriju pārbaudi, lai noskaidrotu, vai kāda cita dalībvalsts nevar tikt noteikta par atbildīgo saskaņā ar kādu no šiem kritērijiem vai – ja tas nav iespējams – atbilstoši šīs pašas regulas 13. pantam.

- 37 Turpretim šādā situācijā neiespējamība pārsūtīt patvēruma meklētāju uz dalībvalsti, kura ir sākotnēji tikusi noteikta par atbildīgo, pati par sevi nenozīmē, ka dalībvalstij, kura veic atbildīgās dalībvalsts noteikšanu, ir pienākums, pamatojoties uz Regulas 3. panta 2. punktu, izskatīt patvēruma pieteikumu pašai.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 38 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamatlietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

Gadījumos, kad dalībvalstis nevar nezināt, ka sistemātiski trūkumi patvēruma piešķiršanas procesā un patvēruma meklētāju uzņemšanas apstākļos dalībvalstī, kura saskaņā ar Padomes 2003. gada 18. februāra Regulas (EK) Nr. 343/2003, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts pilsoņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm, III nodaļā izklāstītajiem kritērijiem sākotnēji ir tikusi noteikta par atbildīgo, rada nopietnus un neapstrīdamus iemeslus uzskatīt, ka patvēruma meklētājam radīsies reāls risks tikt pakļautam necilvēciskai vai pazemojošai attieksmei Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 4. panta izpratnē – kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai –, dalībvalstij, kura veic atbildīgās dalībvalsts noteikšanu, ir pienākums nepārsūtīt patvēruma meklētāju uz dalībvalsti, kura sākotnēji ir tikusi noteikta par atbildīgo, un, saglabājot tiesības pašai izskatīt pieteikumu, turpināt minētās nodaļas kritēriju pārbaudi, lai noskaidrotu, vai kāda cita dalībvalsts nevar tikt noteikta par atbildīgo saskaņā ar kādu no šiem kritērijiem vai – ja tas nav iespējams – atbilstoši šīs pašas regulas 13. pantam.

Turpretim šādā situācijā neiespējamība pārsūtīt patvēruma meklētāju uz dalībvalsti, kura ir sākotnēji tikusi noteikta par atbildīgo, pati par sevi nenozīmē, ka dalībvalstij, kura veic atbildīgās dalībvalsts noteikšanu, ir pienākums, pamatojoties uz Regulas Nr. 343/2003 3. panta 2. punktu, izskatīt patvēruma pieteikumu pašai.

[Paraksti]